

DOI: 10.26693/jmbs07.02.268

УДК 378:615.825

Пристапа Є. Н., Бріскін Ю. А., Жарська Н. В.,

Будзин В. Р., Вовканич А. С.

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського,
Львів, Україна

Мета: узагальнити й систематизувати положення сучасної нормативної бази професійної діяльності у сфері фізичної реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії та їхньої реалізації в умовах реформування системи реабілітації в Україні.

Матеріал і методи: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел та мережі інтернет, документальний метод, історичний метод, аналогія, індукція.

Результати. Реформування системи реабілітації в Україні було пов'язаним з низкою важливих суспільних викликів. Результатом візиту до України Оцінювальної комісії ВООЗ та ISPRM у 2015 року став вперше зареєстрований проект Закону України «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності», що ґрунтується на сучасних міжнародних засадах та принципах. У 2020 р. підписано Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», який запроваджує функціонування сучасної системи «реабілітації у сфері охорони здоров'я». В законі визначаються принципи здійснення реабілітації громадян України, дається визначення системи реабілітації та її складових. Разом з тим, громадські об'єднання фізичних терапевтів також намагаються упорядкувати дефініції та кваліфікаційні вимоги галузі.

Висновки. Професійна підготовка фізичних терапевтів, ерготерапевтів в Україні здійснюється в закладах вищої освіти сфери фізичного виховання і спорту, галузей освіти та охорони здоров'я в умовах перманентного реформування.

Реформування системи вищої освіти в Україні, вдосконалення нормативної бази, запровадження нового переліку галузей знань і спеціальностей стали поштовхом для формування в Україні сучасної системи реабілітації, яка функціонуватиме та розвиватиметься за принципами та стандартами країн Європейського Союзу, забезпечить мінімізацію інвалідизації та обмежень якості життя, а також можливості соціальної інтеграції осіб з обмеженнями життєдіяльності.

Ключові слова: нормативна база, фізична реабілітація, фізична терапія, ерготерапія.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дана робота є фрагментом

НДР Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського «Організаційно-методичні засади фізкультурно-спортивної реабілітації», № держ. реєстрації 0122U000093.

Вступ. Масштабне реформування сучасної системи освіти та охорони здоров'я до міжнародних вимог та інтеграції України у світові організації сприяла внесенню нової професії до Класифікатора професій ДК 003:2010 за кодом 2229.2 Фізичний терапевт (відповідно до наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 10 серпня 2016 року № 1328 затверджено Зміну № 5 до Класифікатора професій ДК 003:2010) [1] та формуванню нової освітньої спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» (Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 року № 53 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 р.) [2].

Слід зазначити, що з середини 90-х років минулого століття сучасна спеціальність «Фізична терапія» в Україні розвивалася як «Фізична реабілітація» і сформувалася вона як окрема освітня та наукова спеціальність у галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» та галузі науки 24 «Фізичне виховання та спорт» за спеціальністю – 24.00.03 «Фізична реабілітація» (постанова президії ВАК України від 11.05.2005 р.). З іншої сторони, якщо у всесвітній системі охорони здоров'я **професія** фізичного терапевта вже давно посідає важливе місце і в цій сфері працюють мільйони людей, а попит на них постійно зростає, то в Україні вона тільки починає формуватися в незалежну спеціальність [3, 4].

Реформування системи вищої освіти в Україні, вдосконалення нормативної бази, запровадження нового переліку галузей знань і спеціальностей, зокрема внесення спеціальності «фізичний терапевт» за кодом 2229.2 у Класифікатор професій України визначило новий напрям її розвитку в структурі підготовки фахівців у галузі «Охорона здоров'я» в Україні.

Таким чином, формування галузі потребує створення відповідної системи наукового та емпіричного знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Реабілітація відіграє одну з провідних ролей в досягненні стратегії ВООЗ «Здоров'я для всіх у XXI столітті», а фізична терапія на сучасному рівні розвитку є однією з найбільш динамічно прогресуючою складовою галузі охорони здоров'я, суспільства та системи надання соціальних послуг [4, 5, 6, 7].

Сучасна фізична терапія – це підсфера охорони здоров'я, що динамічно розвивається і застосовується у всіх її підсистемах, в царині підтримки виховання культури здоров'я, у профілактиці (первинній, вторинній і третинній) у лікуванні і реабілітації [4].

Окремі аспекти професійної діяльності фахівців з фізичної реабілітації стали предметом наукових пошуків фахівців, зокрема Н.О. Белікової [8], О.В. Базильчук [9], В.В. Клапчука [10], С.Ю. Кобелева [11], Ю.О. Лянного [12], Є.Н. Приступи, А.С. Вовканича [13], М.Я. Романишин [14] та ін.

Проте на теперішній час залишається чимало нерозв'язаних питань щодо професійної діяльності фізичних терапевтів та професійноорієнтованої підготовки наукових кадрів в галузі охорони здоров'я та фізичного виховання і спорту.

Мета дослідження: узагальнити й систематизувати положення сучасної нормативної бази професійної діяльності у сфері фізичної реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії та їхньої реалізації в умовах реформування системи реабілітації в Україні.

Матеріал та методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел та мережі інтернет, документальний метод, історичний метод, аналогія, індукція.

Результати дослідження. У охороні здоров'я реабілітація – третя з чотирьох головних стратегій, серед яких профілактика, лікування, реабілітація та догляд. Функціонування системи охорони здоров'я спрямовується на забезпечення максимальної якості життя населення. Основною метою європейської політики ВООЗ в рамках «Здоров'я-2020» є «значне покращення здоров'я та благополуччя населення, зменшити нерівності в здоров'ї, зміцнити здоров'я населення та забезпечити систему охорони здоров'я, орієнтовану на людей, яка є універсальною, справедливою, стійкою та якісною» [15, 16].

Реформування системи реабілітації в Україні було пов'язаним з низкою важливих суспільних викликів. Так, актуальність перегляду системи реабілітації в Україні неодноразово обговорювалася, як представниками міністерств і відомств, відповідальних за розвиток сфери охорони здоров'я як в Україні, так і міжнародними експертами [5, 7].

Знаковою подією для системи реабілітації став візит до України Оцінювальної комісії ВООЗ та ISPRM «Технічна консультація на підтримку розробки національного плану щодо обмежень життєдіяльності; здоров'я та реабілітації для України» у грудні 2015 року. За результатами проведеної оцінки європейських експертів стало видання в березні 2016 року офіційного Звіту, який підтвердив невідповідність реабілітаційної системи України міжнародним стандартам та рекомендаціям «Дії та проекти для покращення здоров'я, функціонування та якості життя для всіх осіб з обмеженням життєдіяльності в Україні» з метою реструктурування системи української реабілітації та її гармонізації з європейськими стандартами, яка наданий час поступово реалізується в Україні [5].

Як зазначав радник офісу Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників АТО, голова Правління Громадської організації «Всеукраїнське товариство нейрореабілітації» Володимир Голик «аби вибудувати систему координат, що працює в усьому світі, та сформувати систему реабілітації, яка реально може відновлювати здоров'я, потрібно законодавчо забезпечити можливість фізичного доступу пацієнта до фахівців мультидисциплінарної команди в закладах охорони здоров'я. Ця розбудова починається із затвердження відповідних назв професій фахівців, котрі надають реабілітаційну допомогу, шляхом внесення певних змін до Національного класифікатора професій» [15].

Як наслідок проведених певних змін на загальнодержавному рівні, в Україні перше в історії зареєстрований в Верховній Раді проект Закону України «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності» (реєстр. № 3668 від 16.06.2020) щодо побудови системи реабілітації в лікарнях, що ґрунтується на сучасних міжнародних засадах та принципах та створений за рекомендаціями експертів World Health Organization (WHO) та ISPRM Society на підставі оцінювання реального стану реабілітації в країні.

В обґрунтуванні до проекту Закону України «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності» (реєстр. № 3668 від 16.06.2020) зазначається що, на виконання пункту 7 доручення Кабінету Міністрів України від 18.12.2015 №48839/1/1-15 до абзацу четвертого пункту 5 статті 3 Указу Президента України від 03.12.2015 №678 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» розроблено та затверджено кваліфікаційні характеристики професій ерготерапевта, лікаря фізичної та реабілітаційної медицини, фізичного терапевта дотепер внесені зміни до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК 003 2010»:

введені професійні назви робіт «Лікар фізичної та реабілітаційної медицини» (лікар ФРМ), «Фізичний терапевт» та «Ерготерапевт» (Наказ Мінекономрозвитку України від 10.08.2016 №1328 «Про затвердження Зміни №5 до Національного класифікатора України ДК 003:2010»), а в жовтні 2017 року перелік нових професій поповнили «Асистент фізичного терапевта» та «Асистент ерготерапевта» (Наказ Мінекономрозвитку України від 26.10.2017 №1542 «Про затвердження Зміни №6 до Національного класифікатора України ДК 003:2010»), введено освітню спеціальність «227 Фізична терапія, ерготерапія» в галузь знань «22 Охорона здоров'я» (Постанова КМУ від 01.02.2017 № 53), затверджені спеціалізації «227.01 Фізична терапія» та «227.02 Ерготерапія» в «Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю «227 Фізична терапія, ерготерапія»» (Наказ МОЗ України від 02.11.2018 №2013), затверджені Кваліфікаційні характеристики для повного складу фахівців з реабілітації, зокрема «лікар фізичної та реабілітаційної медицини», «фізичний терапевт», «ерготерапевт», «асистент фізичного терапевта», «асистент ерготерапевта» (Наказ МОЗ України від 13.12.2018 №2331), забезпечена можливість створення лікарської посади «Лікар фізичної та реабілітаційної медицини» та посад «Фізичний терапевт», «Ерготерапевт», «Асистент фізичного терапевта», «Асистент ерготерапевта» (Наказ МОЗ України від 25.03.2019 №668) в закладах охорони здоров'я, затверджена спеціалізація з фізичної та реабілітаційної медицини для проведення перенавчання існуючих лікарів у лікарів фізичної та реабілітаційної медицини (Наказ МОЗ України від 13.12.2018 №2332) [17].

У 2020 р. Президент України Володимир Зеленський підписав Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» № 1053-IX, який парламент ухвалив 3 грудня 2020 року. Документ запроваджує функціонування сучасної системи «реабілітації у сфері охорони здоров'я» (health-related rehabilitation), тобто надання якісної реабілітаційної допомоги безпосередньо в закладах охорони здоров'я із самого початку захворювання або травми. Закон описує реабілітаційну допомогу до етапу настання стійкого обмеження життєдіяльності, тобто до проведення медико-соціальної експертизи та отримання особою статусу особи з інвалідністю [18].

В законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» визначаються принципи здійснення реабілітації громадян України, дається визначення системи реабілітації та її складових, зокрема суб'єктів реабілітації, якими є особи, котрі потребують реабілітації, а також їхні законні пред-

ставники; члени сімей осіб, які потребують реабілітації; фахівці з реабілітації; мультидисциплінарні реабілітаційні команди; реабілітаційні заклади, відділення, підрозділи; громадські об'єднання осіб з обмеженнями життєдіяльності, осіб з інвалідністю та фахівців з реабілітації; органи професійного самоврядування фахівців з реабілітації; суб'єкти, які здійснюють кадрове на наукове забезпечення системи реабілітації [18].

Проте перебудова сучасної системи реабілітації потребує як залучення нових фахівців, так і збереження кадрів, котрі тривалий час працювали на свої робочих місцях і володіють багатим досвідом [15]. Тому, згідно наказу МОЗ України № 668 від 25.03.2019 до роботи на посаді «фізичний терапевт» також допускаються особи, які отримали кваліфікацію до 01 січня 2019 року за спеціальністю «Фізична реабілітація» або до 01 січня 1995 року за спеціальністю «Фізична культура», із умовою протягом 5 років з дати працевлаштування на посаду «фізичний терапевт» пройти спеціалізацію з фізичної терапії. До роботи на посаді «асистент фізичного терапевта» також допускаються особи, які отримали кваліфікацію до 01 січня 2019 року за спеціальністю або «Фізична реабілітація», або «Сестринська справа», або «Медсестринство», або за напрямом підготовки «Здоров'я людини», професійним спрямуванням «Фізична реабілітація», із умовою протягом 5 років з дати працевлаштування на посаду «асистент фізичного терапевта» пройти спеціалізацію з фізичної терапії [19].

Як зазначає МОЗ України, це дозволило сформувати мультидисциплінарні реабілітаційні команди та продовжити впровадження в Україні доказової реабілітації [3].

Професійна діяльність фізичного терапевта розвивається в Україні відповідно до вимог системи охорони здоров'я та потреб громад, керується загальноприйнятими міжнародними принципами і спрямована передусім не на саме захворювання чи травму пацієнта, а на роботу з усунення обмеження діяльності внаслідок цього захворювання чи травми [5, 7, 15].

Разом з тим, громадські об'єднання фізичних терапевтів також намагаються упорядкувати дефініції та кваліфікаційні вимоги галузі. Так, ГО «Українська Асоціація фізичної терапії» (УАФТ), яка була заснована Установчими зборами у вересні 2007 року за ініціативи Львівської обласної Асоціації фахівців фізичної реабілітації визначає, що фізична терапія – це сформована і легітимна професія, з особливими професійними аспектами клінічної діяльності та освіти, що визначається різноманітністю соціальних, економічних, культурних та політичних умов. Фізична терапія – це послуги,

що надають фізичні терапевти, як індивідуально так і населенню загалом [20].

ГО «Всеукраїнське об'єднання фізичних терапевтів» (ВОФТ) характеризує фізичну терапію, як сучасну професію в системі охорони здоров'я, що допомагає покращувати якість життя людини, ґрунтується на доказових підходах з застосування фізичних вправ з метою розвитку, підтримки та відновлення максимальних рухів та функціональних можливостей людини протягом усього життя, у випадках, коли рух і моторні функції порушуються в результаті старіння, травм, болей, хвороб, розладів, впливу станів чи факторів навколишнього середовища та з розумінням того, що функціональний рух є ключовим елементом поняття бути здоровим [4].

В інформаційному бюлетені «Право на реабілітацію» Національною Асамблеєю людей з інвалідністю України (НАІУ) зазначає, що фізична терапія охоплює реабілітацію, профілактику травм, пропаганду здорового способу життя або підтримку задовільного фізичного стану [21].

Назва професії «фізичний терапевт» належить до незалежного професіонала сфери охорони здоров'я, який успішно завершив акредитовану освітню програму початкового рівня підготовки фізичного терапевта та набув мінімальні компетенції, які дозволяють провадити компетентну та безпечну діяльність у громаді. Ці компетенції включають етичні принципи та науково доказову практичну діяльність, яка підтримується участю у безперервному професійному розвитку [14].

Як зазначає НАІУ, професія використовує цілісний підхід до лікування рухових розладів, дивлячись на спосіб життя пацієнта та залучаючи їх до активного власного лікування [21].

Фахівці з фізичної терапії здійснюють свою діяльність незалежно від інших спеціалістів системи охорони здоров'я, а також в рамках міждисциплінарних реабілітаційних програм з попередження, набуття, збереження чи відновлення оптимального функціонування організму та якості життя людей з частковою втратою чи порушеннями рухових функцій. Фізичний терапевт може бути першою ланкою в наданні медичної допомоги, до нього можуть звертатися без направлення від іншого медичного фахівця [3, 6].

ГО «УАФТ», «ВОФТ» характеризують фізичних терапевтів, як незалежних професіоналів у сфері охорони здоров'я, які займаються розвитком, підтримкою та відновленням рухових функцій і рухової та функціональної спроможності людини впродовж усього життя. Послуги надаються у випадках коли рух і функціональна спроможність людини послаблена чи втрачена внаслідок старіння, перенесеної травми, болю, хвороби, розладів, станів

або унаслідок негативного впливу навколишнього середовища, і з розумінням, що повноцінний функціональний рух є ключовим аспектом у понятті «здорова людина». Фізичні терапевти також займаються визначенням та покращенням якості життя і рухового потенціалу людини, у сферах пропагування здорового способу життя, профілактики, терапії/ втручання та реабілітації. Цей процес охоплює досягнення фізичного, психологічного, емоційного і соціального благополуччя [14].

Відмінною особливістю фізичної терапії є професійне клінічне мислення, яке ґрунтується на фізіотерапевтичній діагностиці та оцінці з урахуванням нозології пацієнта [11]. Метою діагностики є визначення прогнозу, головних цілей, засобів і методів фізичної терапії для найбільш підходящих стратегій лікування і відновлення [3].

Фізичні терапевти в Україні провадять свою професійну діяльність у різних місцях та за різних обставин у залежності від їх освітньої підготовки та практичного досвіду. **Вони можуть працювати в** лікарнях, геріатричних закладах, амбулаторіях, реабілітаційних центрах, у спортивно-оздоровчих та науково-дослідних центрах [4]. Проте, професійна діяльність фізичних терапевтів не обмежується тільки клінічною практикою, вона також може брати участь у розвитку сфери охорони здоров'я, здійснює наукову та адміністративну діяльність, постійно удосконалює свій професійний рівень, дотримується правил та норм професійної етики.

На сьогодні, фізичні терапевти є професіоналами у сфері охорони здоров'я, згідно наказу МОЗ України (13.12.2018 № 2331) «Про внесення змін до довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» (Випуск 78 «Охорона здоров'я») вони охарактеризовані у Пункті 27 у підрозділі «Інші професіонали в галузі медицини» у розділі «Професіонали» [1].

Аналіз «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» (Випуск 78 «Охорона здоров'я») показав, що фізичний терапевт керується чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію реабілітаційної допомоги та виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, освітніх, соціальних закладах, установах та організаціях державного, громадського і приватного секторів в мультидисциплінарному та монопрофесійному середовищах.

Фізичні терапевти здійснюють професійну діяльність в галузі охорони співпрацюючи з лікарями фізичної та реабілітаційної медицини, ерготерапевтами, фахівцями освіти (спеціальної освіти), терапевтами мови та мовлення (логопедами), фахівцями психічного здоров'я, соціальними

працівниками. Беруть участь у навчальних програмах як викладач з фізичної терапії та/або клінічний керівник/методист навчальних практик, провадять навчально-методичну роботу з фізичної терапії (семінари, збори, презентації) у своєму структурному підрозділі, або закладі; надають консультації у межах своєї компетенції та визначають необхідність звертання пацієнтів/клієнтів до інших фахівців сфери охорони здоров'я. Консультують родичів та опікунів щодо виявлених порушень та можливих шляхів їх усунення, способів досягнення максимальної незалежності і нормального рівня здоров'я, залучають їх до планування і проведення програми фізичної терапії, надає їм необхідну консультативну допомогу. Навчає самоогляду, пересуванню, самостійності у підтримці фізичного стану та здоров'я» [1, 14].

У «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників» зазначається, що фізичний терапевт здійснює реабілітаційні заходи із застосуванням фізичних вправ, масажу, мануально-м'язової та суглобової техніки, а також преформованих фізичних чинників з метою припинення або зменшення болю, відновлення функцій тканин, органів, систем та організму в цілому, досягнення нормального рівня здоров'я, фізичної самостійності та активності, оптимального фізичного

стану та самопочуття осіб усіх вікових категорій з порушеннями діяльності опорно-рухового апарату, ортопедичними вадами, побутовими, спортивними та професійними травмами, неврологічними, серцево-судинними, респіраторними та іншими захворюваннями та їх наслідками, людей літнього віку з віковими ускладненнями [1].

Висновки. Професійна підготовка фізичних терапевтів, ерготерапевтів в Україні здійснюється в закладах вищої освіти сфери фізичного виховання і спорту, галузей освіти та охорони здоров'я у умовах перманентного реформування.

Реформування системи вищої освіти в Україні, вдосконалення нормативної бази, запровадження нового переліку галузей знань і спеціальностей стали поштовхом для формування в Україні сучасної системи реабілітації, яка функціонуватиме та розвиватиметься за принципами та стандартами країн Європейського Союзу, забезпечить мінімізацію інвалідизації та обмежень якості життя, а також можливості соціальної інтеграції осіб з обмеженням життєдіяльності.

Перспективи подальших пошуків пов'язано з конкретизацією методичного апарату з метою підвищення ефективності роботи фахівців з реабілітації у сфері охорони здоров'я та фізичного виховання і спорту.

References

1. MOZ Ukraine, Nakaz № 2331 vid 13.12.2018. Pro vnesennia zmin do dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv (Vypusk 78 «Okhorona zdorovia») [On Amendments to the Handbook of Qualification Characteristics of Workers' Professions (Issue 78 "Health Care")]. [Internet]. 2018. [Ukrainian]. Available from: https://moz.gov.ua/uploads/1/9223-dn_20181213_2331.pdf
2. Kabinet Ministriv Ukrainy, postanova № 53 vid 01 liutoho 2017. Pro vnesennia zmin do postanovy № 266 Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015. [On amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 29, 2015 № 266]. [Internet]. 2017. [Ukrainian]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%BF>
3. MOZ Ukraine. Novi posady i multydystrylinarna komanda: MOZ Ukrainy prodovzhuie vprovadzhuvaty pidkhid dokazovoi reabilitatsii (vid 24 travnia 2019 roku) [New positions and multidisciplinary team: The Ministry of Health of Ukraine continues to implement an evidence-based rehabilitation approach (as of May 24, 2019)]. [Internet]. K: Prestsentr MON Ukrainy; 2019. [Ukrainian]. Available from: <https://moz.gov.ua/article/news/novi-posady-i-multidisciplinarna-komanda-moz-ukraini-prodovzhuie-vprovadzhuvaty-pidhid-dokazovoi-reabilitatsii>
4. Shvestkova O, Sladkova P. *Fizychna terapiia* [Physical therapy]. Kyiv: Cheskyi tsentr u Kyevi; 2019. 272 s. [Ukrainian]
5. Vladymyrov OA, Holyk VA. Nova likarska spetsialnist v Ukraini – likar fizychnoi i reabilitatsiinoi medytsyny [A new medical specialty in Ukraine is a doctor of physical and rehabilitation medicine]. *Ukrainskyi zhurnal fiziologichnoi i reabilitatsiinoi medytsyny*. 2017;1(1):11-20. [Ukrainian]
6. Materialy Svitovoi Konfederatsii Fizychnoi terapii (SKFT) Osnovni polozhennia. Opys fizychnoi terapii (chastyna II) [Materials of the World Confederation of Physical Therapy (SCFT) Basic provisions. Description of physical therapy (part II)]. *Buletен Ukrainskoi Asotsiatsii fakhivtsiv fizychnoi reabilitatsii*. 2011;6. [Ukrainian]. Available from: https://physrehab.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Buletен_06_ua_web.pdf
7. MOZ. Navchytys zhyty vdruhe znachno vazhche [Learning to live a second time is much harder]. [Internet]. [Ukrainian]. Available from: <https://moz.gov.ua/article/news/navchitis-zhiti-vdruge-znachno-vazhche>
8. Belikova NO. *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdoroviazberezhvalnoi dialnosti: teoriia ta metodyka* [Preparation of future specialists in physical rehabilitation for health-preserving activities: theory and methodology]: K: TOV «Kozari»; 2012. 584 s. [Ukrainian]

9. Bazylchuk OV. *Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi terapii, erhoterapii do roboty z vidnovlennia zdorovia sportsmeniv* [Theoretical and methodological principles of professional training of future specialists in physical therapy, occupational therapy to work to restore the health of athletes]. Abstr. Dr. Sci. (Physical Ed&Sport.). Khmelnytskyi; 2019. 40 s. [Ukrainian]
10. Klapchuk VV. Fizychna reabilitatsiia v Ukraini: aktualni problemy sohodennia [Physical rehabilitation in Ukraine: current issues]. *Aktualni problemy fizychnoi reabilitatsii, sportyvnoi medytsyny ta adaptyvnoho fizychnoho vykhovannia*. 2014;2014:113–115. [Ukrainian]
11. Kobeliev Slu. Perspektyva rozvytku fizychnoi terapii u systemi okhorony zdorovia Ukrainy [Prospects for the development of physical therapy in the health care system of Ukraine]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. 2011;5:39-42. [Ukrainian]
12. Lianno YuO. *Profesiina pidhotovka maibutnikh mahistriv z fizychnoi reabilitatsii u vyshchych navchalnykh zakladakh: teoretyko-metodychnyi aspekt* [Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: theoretical and methodological aspect]: Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni AS Makarenka; 2016. 566 s. [Ukrainian]
13. Prystupa YeN, Vovkanych AS. Rol i mistse fakhivtsia z fizychnoi reabilitatsii v systemi okhorony zdorovia naselennia [The role and place of the physical rehabilitation specialist in the public health system]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. 2011;92-96. [Ukrainian]
14. Romanyshyn Mla. *Profesiina pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do roboty iz sportsmenamy* [Professional training of specialists in physical rehabilitation to work with athletes]. Abstr. PhD. (Physical Ed&Sport.). Zhytomyr; 2009. 20s. [Ukrainian]
15. Holyk VA. Reabilitatsiia: povne Perezavantazhennia chy zmina dekoratsii? [Rehabilitation: a complete reboot or change of scenery?]. *Vseukrainska medychna hazeta «Vashe zdorovia»*. 2018. [Ukrainian]. Available from: <https://www.vz.kiev.ua/reabilitatsiya-povne-perezavantazhennya-chy-zmina-dekoratsij/>
16. WHO. Pro zdorovia 2020 [About Health 2020]. [Internet]. 2020. [Ukrainian]. Available from: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-policy/health-2020-the-european-policy-for-health-and-well-being/about-health-2020>
17. Proekt Zakonu pro reabilitatsiiu osib z obmezheniamy zhyttiedialnosti № 3668 vid 16.06.2020. [Draft Law on Rehabilitation of Persons with Disabilities. № 3668 from 16.06.2020]. [Internet]. 2020. [Ukrainian]. Available from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3668&skl=1
18. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia. Redaktsiia vid 12.01.2022, pidstava - 1962-IX [On rehabilitation in the field of health care. Revision dated 12.01.2022, basis - 1962-IX]. [Internet]. 2022. [Ukrainian]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20>
19. MOZ Ukrainy. Pro vnesennia zmin do nakazu Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 28 zhovtnia 2002 roku № 385 [On Amendments to the Order of the Ministry of Health of Ukraine of October 28, 2002 № 385]. [Internet]. 2002. [Ukrainian]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0417-19#Text>
20. Ukrainska Asotsiatsiia fizychnoi terapii. Sfera diialnosti fizychnoho terapevta [Sphere of activity of the physical therapist]. 2019 [Internet]. 2019. [Ukrainian]. Available from: <https://www.facebook.com/physrehab.org.ua/posts/2314825918528635/>
21. Natsionalna Asambleia liudei z invalidnistiu Ukrainy. Pravo na reabilitatsiiu. Informatsiinyi biuletyn (zhovten 2019, №1) [The right to rehabilitation. Newsletter (October 2019, №1)]. [Internet]. 2017. [Ukrainian]. Available from: <https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Pravo-na-reabilitatsiyu.-Vypusk-1-.pdf>

UDC 378:615.825

Normative Principles of Professional Activity in the Field of Physical Rehabilitation, Physical Therapy, Occupational Therapy

Prystupa Ye. N., Briskin Yu. A., Zharska N. V., Budzyn V. R., Vovkanych A. S.

Abstract. *The purpose of the study was to generalize and systematize the provisions of the modern regulatory framework of professional activity in the field of physical rehabilitation, physical therapy, occupational therapy and their implementation in terms of reforming the rehabilitation system in Ukraine.*

Materials and methods. Such methods as theoretical analysis and generalization of literary sources and the Internet, documentary method, historical method, analogy, induction were used in the study.

Results and discussion. Large-scale reform of the modern education and health care system to international requirements and Ukraine's integration into world organizations have contributed to the introduction of a new profession in the Classifier of Professions DK 003: 2010 code 2229.2 Physical Therapist and the formation of a new educational specialty "Physical Therapy, Occupational Therapy" in the field of knowledge 22 "Health care". Modern specialty "Physical Therapy" in Ukraine has been developing as "Physical Rehabilitation" since the mid-90s of the last century and it was formed as a separate educational and scientific specialty in the field of knowledge 0102 "Physical Education, Sports and Human Health" and field of science 24 "Physical

education and sports” in the specialty – 24.00.03 “Physical rehabilitation”. Thus, the formation of the industry requires the creation of an appropriate system of scientific and empirical knowledge.

Reforming Ukraine’s rehabilitation system has been associated with a number of important societal challenges. The visit of the World Health Organisation and ISPRM Evaluation Commission to Ukraine in 2015 resulted in the first registered draft Law of Ukraine “On Rehabilitation of Persons with Disabilities”, based on modern international principles. In 2020, the Law of Ukraine «On Rehabilitation in the Field of Health Care» was signed, which introduces the functioning of a modern system of «rehabilitation in the field of health care». The law defines the principles of rehabilitation of citizens of Ukraine, defines the rehabilitation system and its components. At the same time, public associations of physical therapists are also trying to streamline the definitions and qualification requirements of the industry.

Conclusion. Professional training of physical therapists, occupational therapists in Ukraine is carried out in higher education institutions in the field of physical education and sports, education and health care in the context of permanent reform.

Reforming the higher education system in Ukraine, improving the regulatory framework, introducing a new list of fields of knowledge and specialties were the impetus for the formation of a modern rehabilitation system in Ukraine, which will operate and develop according to European Union principles and standards, minimize disability and limitations, opportunities for social integration of people with disabilities.

Keywords: normative base, physical rehabilitation, physical therapy, occupational therapy.

ORCID and contributionship:

Yevhenii N. Prystupa : 0000-0001-7862-4567 ^{A,E}

Yuriy A. Briskin: 0000-0001-6375-9872 ^{A,E,F}

Nataliya V. Zharska : 0000-0003-2313-6894 ^{A,B,D}

Vira R. Budzyn : 0000-0002-4250-9695 ^E

Andriy S. Vovkanych : 0000-0002-1628-4699 ^E

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis,
C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article,
E – Critical review, F – Final approval of the article

CORRESPONDING AUTHOR

Yuriy A. Briskin

Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture,
Theory of Sport and Physical Culture Department
Kostushka str., 11/220, Lviv, 79007, Ukraine,
tel:+380677145442, e-mail: y.briskin@ldufk.edu.ua

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 30.01.2022 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування